

OSMO TIILILÄN TEOLOGIAA XIII

Väinö Hotti

Teh.VHn

(nettikuva)

TIMO JUNKKAALA

(nettikuva)

OSMO TIILILÄ

Tietoja

Kuvaus

Timo Junkkaala on teologian tohtori ja Helsingin yliopiston dosentti kirkkohistorian alalla. Hän jäi eläkkeelle Suomen Raamattuopiston toiminnanjohtajan tehtävästä 1.5.2015, mutta toimii yhä Perustalehden päätoimittajana. [Wikipedia](#)

Synty: 22. lokakuuta 1948 (ikä 75 vuotta), [Helsinki](#)

Kirjat: [Osmo Tiililä-- protestantti](#), [Oikein väärin ymmärretty Luther](#),

Tietoja

Kuvaus

Osmo Antero Tiililä toimi Helsingin yliopiston dogmatiikan professorina 1939–1967. Hän oli paitsi professori ja tutkija myös tuottelias kirjoittaja ja suosittu kristillinen puhuja, joka kokosi suuret kuulijajoukot. Hänen kiinnostuksensa tutkijana suuntautui erityisesti herätysliikkeisiin. [Wikipedia](#)

Synty: 3. maaliskuuta 1904, [Tampere](#)

Kuoli: 16.joulukuuta, 1972, [Helsinki](#)

Kirjat: [Elämäni ja kirjani](#), [Syvällä kulkee väkevä virta: valitut runot](#), [Antti J. Pietilä: kiistelty kirkonmies](#)

Timo Junkkaala, Osmo Tiililä - protestantti (PerusSanoma Oy 2004, s.828).

Huoli kirkon tilasta

*”Tiililän huoli kirkon tilasta ei hellittänyt 1950-luvun loppupuolellakaan. Yksi erityinen murheen aihe oli **huonot saarnat**. Papit saattoivat julistaa mitä tahansa ilman että kukaan puuttui asiaan”* (546).

*”Tiililä vetosi kirkon johtoon ja sanoi, että jos se ei ala valvoa julistusta, ajaudutaan kaaokseen. Tiililä muistutti, että papit ovat Jumalan sanan palvelijoita, **eivät sen herroja**”* (546).

*”Vakavampi kysymys oli **saarnan sisältö**. Tiililän mielestä tärkein kysymys oli, tapahtuuko sydämissä saarnojen johdosta mitään vai jääkö kristilli-*

syys vain jonkinlaiseksi aatteelliseksi myötämielisyydeksi hyvälle asioille. **"Aatteilla ei herätetä synnintuntoa eikä saateta ihmisiä uskoon"**, kirjoitti Tiililä. Hänen mukaansa saarnattiin usein liian sovinnaisesti. **"Saarnaaja ei useinkaan näytä tahtovan oikeastaan mitään."** Tiililän mukaan tuli **saarnata rohkeasti lakia ja puhua myös kadotuksesta, jotta ihmiset voisivat herätä ja "tunnot särkyä"** (547).

"Tiililän mukaan oli olemassa vaara, että saarnoilla pyritään vain miellyttämään kuulijoita. **"Ei ole pääasia, että saarnaaja kestää arvostelun, vaan se, että hän saa jotakin todella aikaan sielujen voittamisessa Jumalan valtakuntaan."** Näyttää siltä kuin Suomen kirkko olisi muutamassa vuosikymmenessä luisunut järkyttävällä tavalla syrjään selvän evankeliumin julistamisen tehtävästään." **"Kuljemmeko kohti aikoja, jolloin Herraa etsivän taas on alettava taivaltaa ohi pappien ja tuomiokapitulien Lapinlahdelta Jyväskylään etsimään sielunhoitajaa, joka osaisi johtaa heidät Kristuksen sisälliseen tuntoon"** (547).

"Meidän nykyisen kristillisyydenharjoituksemme suurin vaara ei suinkaan liene siinä, että olemme liian lujasti keskittyneet Vapahtajaamme", kirjoitti Tiililä. **"Vaaramme on siinä, että tavalla tai toisella kuljemme hänen ohitse."** Tiililä ihmetteli sitä, että väitetään tien lähimmäisen rakkauteen kulkevan tuon keskuksen ohi. **"Hyvän Paimenen ääni ei voi kuulua kenenkään muun suusta kuin sen, jonka sydämessä Kristus asuu, eivätkä Hyvän Paimenen kädet rakkauden tekoja tehdessään olen kenenkään muun kuin sen, jonka sydämeen Herra Kristus on oman rakkautensa antanut"** (547).

"Yhtenä vastauksena saarnan kriisiin Tiililä alkoi itse 1950-luvun loppupuolella **keskittyä entistä enemmän julistukseen ja saarnaamiseen...** Keskittyminen nimenomaan puheiden ja saarnojen julkaisemiseen johtui myös siitä, että Tiililä sanoi olleensa Systemaattisen teologian kirjoittamisen jälkeen niin väsynyt, ettei jaksanut ryhtyä laajempiin töihin. Kirkolliset kiistat ja Teologia ja kirkko - lehden toimittaminen veivät aikaa ja voimia. **Ajoittain Tiililä oli myös saamastaan kritiikistä tai kirkon tilaa murehtiessaan liian masentunut jaksakseen käydä pitempiaikaista työtä vaati-viin ponnistuksiin**" (547-548).

”Lyhyiden ”seurapuhetyylisaarnojen” ja sisällöltään heikkojen saarnojen yleistyessä Tiililä koki velvollisuudekseen kritiikin ohella myös **paneutua saarnaamiseen**. Hän kirjoitti saarnansa huolellisesti, keskittyi pelastusoppiin ja piti saarnat pitempinä ”kuin piispallinen 15 minuutin kehotus viitoitti”. Samalla hän **kertoi puheiden pitämisen tulleen vuosien mittaan aina vain vaikeammaksi**. ”Tuntui siltä kuin en koskaan olisi pystynyt todella asianmukaiseen esitykseen ja että elämän leipä jota seurakunnalle piti saarnata, **oli paljon suuremman henkilökohtaisen kilvoituksen takana**.” Hän sanoi jopa useimmiten saarnatuoliin noustessaan pelänneensä opettaneensa väärin. Puhuessaan Tiililä aisti seurakunnan reaktioita ja sanoi ilahtuneensa, jos sai havaita ”seurakunnan sanoneen ajatuksin aamenensa”... Omiin saarnoihinsa Tiililä suhtautui myöhemmin kriittisesti” (548).

”Evankeliumin syrjäytymisen vaara oli hänen mielestään niin suuri, että hänen **teki mieli huutaa Luther ja kaikki herätysliikejohtajat ”keskellemme pitämään taas uutta uskonpuhdistusta”**... ”Kirkko ei saa unohtaa auttajan ja palvelijan tehtäviään, mutta se ei silti koskaan saa antaa ihmisille sitä käsitystä, että nämä elävät vain leivästä” (549).

Ei naispappeudelle

Naispappeus tuli vilkkaan keskustelun aiheeksi 1950-luvulla erityisesti siksi, että se toteutettiin Ruotsissa ja Norjassa. Tiililä otti asiaan ensimmäisen kerran kantaa Teologia ja kirkko - lehdessä syksyllä 1955. Hän ihmetteli kannanottoja, joiden mukaan ei ollut olemassa mitään periaatteellista estettä naisten vihkimiseksi papin virkaan. Tällaisia väitteitä perusteltiin sanomalla, että **Paavalin näkemys oli sidoksissa hänen omaan aikaansa**. Tiililä yhtyi Kuopion piispan Eino Sormusen lausuntoon, jonka mukaan on mahdotonta vetää rajaa aikahistoriallisen ja kaikkia aikoja sitovan aineksen välillä Raamatussa. Taipumus tulkita epämieluiset Raamatun kohdat aikahistoriallisista syistä johtuviksi ja syrjäyttää ne sillä perusteella oli Tiililän mukaan **liberaaliteologian vanha keino tehdä omat subjektiiviset kannanotot ohjeellisiksi**. Hänen mukaansa kristillinen kirkko on ratkaissut naispappeuskysymyksen jo alussa. Vanhan kannan muuttaminen ei Tiililän mukaan merkinnyt reformaatiota (uskonpuhdistusta), sillä **reformaatio on**

"kirkossa tapahtuneen harhautuneen kehityksen palauttamista takaisin alkuperäiselle oikealle pohjalle" (550).

"Tiililän mielestä naisteologiien asema vaati järjestämistä. Hän esitti harvittavaksi heidän vihkimistään virkaan samaan tapaan kuin meneteltiin diakonissojen ja lähetystyöntekijöiden kohdalla. Mutta naisen vihkimiseen papin virkaan **Tiililä otti siis selvästi kielteisen kannan**, koska katsoi sen olevan vastoin Jumalan sanaa ja alkukirkon käytäntöä" (550-551) ...

"Ellei kirkko nyt ryhdistäydy, historiaan tulee merkityksi, **"että Turun viideskymmenes piispuuskausi oli ajankohta, jolloin heti taivuttiin kansan huutoon"** (551) ...

Kirkosta tullaan eroamaan?

"Tiililä pettyi 1950-luvulla toistuvasti siihen, että kirkon johto ei tarttunut epäkohtiin eikä ottanut kantaa asioihin, jotka hänen mielestään olivat tärkeitä. "Siionin vammaa surevat painuvat hiljaisuuteen", hän kirjoitti ja jatkoi, ettei tullut ihmetellä kansan moraalista alennustilaa, kun "kirkko ei enää edes pyydä herätyksiä, vaan **sallii herätysten vastustajien määrätä suuntaa**". Samaan aikaan kuin Tiililän kirkkokritiikki voimistui, hän ilmaisi myös kirkkokäsityksensä entistä jyrkemmin. Tiililä korosti Augsburgin tunnustukseen vedoten, **että Kristuksen kirkko nimenomaan pyhien eli uskoviin yhteisö**" (554).

"Tiililä korosti, että **vain ne, jotka elävät Pyhän Hengen yhteydessä, ovat Kristuksen kirkon eli eklesian jäseniä**. Näkemyksensä tueksi Tiililä lainasi Lutheria ja Melancthonian. Se, ettei pyhien yhteisön rajoja voida maailmassa vetää näkyviin, ei Tiililän mukaan hämarrä sitä tosiasiaa, että **tietyt ihmiset kuuluvat tuohon pyhien yhteyteen ja toiset eivät**" (555).

"Tiililä alkoi kirjoittaa yhä voimakkaammin siitä, **kuinka ulkonainen kirkkolaitos ja Kristuksen seurakunta sekoitettiin keskenään vahingollisella tavalla**. "Jumalan edessä ei liene eroa niiden ihmisparkojen välillä, jotka suruttomina kirkosta eroavat ja niiden, jotka suruttomina siihen jäävät", "Emme voi julistaa edellisiä autuutensa menettäneiksi ja pitää jälkimmäisiä pyhien yhteyteen kuuluvina sen tähden, että he vielä nimellisesti kuuluvat kirkkolaitokseen." Tiililä teki niin selvän eron kirkko-

*laitokseksi kutsumansa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja todellisen Kristuksen seurakunnan välillä, että **kirkon jäsenyys menetti merkityksensä**” (555) ...*

*”Mitä pitemmälle 1950-luku eteni, sitä suuremmaksi kasvoi Tiililän pettymys kirkon tilaa ja johtoa kohtaan. Tiililän oma kirkkonäkemyks radikalisoitui ja hän alkoi ennakoida kirkolle vaikeita aikoja. Samaan aikaan kävi selväksi, **ettei yritys koota herätysliikerintama lundilaisuutta ja sosiaalista kristillisyyttä vastaan onnistunut**. Pappainkokoukset ja teologipiiiri, jotka aloitettiin syksyn 1952 tapahtumien innoittamana, lopahtivat pian eikä Teologia ja kirkko - lehdestä tullut sillä tavoin herätysliikkeiden yhteistä lehteä kuin perustajat olivat toivoneet” (555).*

Väinö Hotti:

Tiililä, jos kuka oli **kirkkotaistelija**. Hän otti teologin kutsumuksensa äärimmäisen vakavasti. Tässä mielessä hän viitoitti kaikille Suomen teologeille "miehen tien". Edelleen hänelle oli selvää, että teologian tulee palvella seurakuntaa, **ekklesiaa**. Tanskalainen pastori **Leif Andersen** on paneutunut kirkkotaisteluun Perusta - lehdessä (4/92):

(nettikuva)

LEIF ANDERSEN

”Leif Andersen on teologi ja Tanskan Indremission työntekijä ja Tanskan kirkon tiedekunnassa. Hän on julkaissut useita kirjoja. Kirja *Jumala, miksi nukut?* on ilmestynyt kahdessa painoksessa norjaksi ja siitä on tullut jo klassikko.” NETTI

KIRKKOTAISTELU JUURI NYT

*”Mielestäni kirkkotaistelu on Raamatun perusteella **ainoa mahdollinen tapa jäädä uskottomaan kirkkoon**. Taistelu ainoalla Raamatun tuntemalla*

*aseella: sanan julistuksella...**Kun jäämme uskottomaan kirkkoon, niin me olemme osaltamme vastuussa sen uskottomuudesta, jos vaikenemme!** Mutta jos julistuksemme on rakkaudellista ja selvää, en voi ymmärtää, miksi meidän pitäisi jättää kirkkoa, niin kauan kuin voimme elää ja vapaasti julistaa siinä...Mielestäni meidän pitää vasta sitten panna välit poikki kirkkoruumiimme kanssa, **kun emme enää voi elää tai vapaasti julistaa siinä.** Olen myös alkanut viime aikoina kysyä kärsimättömiltä, Raamattu-uskollisilta nuorilta, jotka eivät voi kyllin nopeasti lähteä kirkosta ja muodostaa vapaa kirkkoa, ovatko he tosiaan sitä mieltä, että me olemme vieneet taistelun loppuun kirkossa! Ei, niin kauan kuin me voimme elää ja julistaa vapaasti kirkossa, me saamme jäädä - **mutta kirkkotaistelun etumerkein...**”*

- Tähän lienee syytä huomauttaa, että Osmo Tiililä vei omalta osaltaan "taistelun loppuun kirkossa". Hänen kirkosta lähdössään täytyi kirkkaasti tämä Andersonin kriteeri! (VH:n huom.).

Sen sijaan että olisivat johtaneet ja suojelleet laumaa, paimenet - teologit siis - ovat hajottaneet seurakunnan ja tehneet siitä susien ja ryövärien saaliin...

*Me ehkä luulimme, että oli jotain hienoa tulla Teologiksi. Niin on varmasti ollutkin - tosienlaisena aikana ja toisenlaisessa kirkossa. Mutta tässä ja **nyt on teologina olemisen häpeä ja häpeällistä.** Samoin kuin oli vanhassa Israelissa, jossa sitä, jota kutsuttiin "profeetaksi", pidettiin siten vääränä profeettana, niin että Aamoksen täytyi sanoa: "**En minä olen profeetta enkä profeetan oppilas, vaan minä olen paimen ja metsäviikunapuiden viljelijä**" (Aam.7:14), niin mielestäni merkitsee nykyään tulla kutsutuksi "teologiksi" **melkein samaa kuin olla palkkapaimen ilman vastuuta, susi ja ryöväri.***

*Mikä väärä profeetta varsinaisesti oli? **Määritelmän mukaisesti väärä profeetta on teologi!** Kaikki muut harhaanjohdetut eksyvät, mutta **väärä profeetta eksyttää.** Hän on se, jolla on kaikki mahdollisuudet ja kaikki kyky erottaa oikea väärästä, mutta joka siitä huolimatta eksyttää.*

Seurakunnan opettajan tuomio tulee olemaan kovempi, koska hänellä on vastuu laumastaan - jos lauma eksyy, se on paimenen syy ja paimenta pitää rangaista, ei laumaa...

Mutta tanskalaisessa pappislupauksessa ordinoitavat todella lupaavat "taistella sellaisia oppeja vastaan, jotka sotivat kansankirkon uskontunustusta vastaan"!...

*Me emme ole kaukana siitä, että kansankirkko on lähes tehnyt omasta uskottomuudestaan **teologisen hyveen**...*

*Kaikesta huolimatta **tahdon mieluummin olla riidassa ystävien ja piispojen kuin Uuden testamentin kanssa**...*

*Minä en epäile, että tanskalaisten piispojen elämässä on sekä vastoinkäymisiä että suruja. En todellakaan myöskään epäile heidän suurta huolenpitoaan, uhrautuvaisuuttaan ja syvää myötäkärsimistä. Voin tuskin kuvitella, että voi tulla piispaksi ilman syvää inhimillistä hengellistä sitoutumista ja suurta vastuuntunnetta! **Mutta etsin epätoivoisesti piispojen "kärsimistä opin tähden"**, jotain sellaista, mitä lupailaan piispaksivihkimiskaavassa: "Jos niin käy, että sinä saat kärsiä Jumalan sanan tähden, kun maailma halveksii tervettä oppia, niin on sinun lohdutuksenasi, että sinä toimitat Jumalan työtä, et omaasi."...*

*Maallikot hyödyntäisivät meidän teologiien viranhoitoa parhaalla mahdollisella tavalla, mikäli eivät luottaisi meihin ilman muuta. **Heidän pitäisi aina pyhän Raamatun perusteella asettaa meidät vastuuseen julistuksestamme, opetuksestamme ja elämästämme. Heidän ei pitäisi koskaan hyväksyä sitä mitä me sanomme vain siksi, että olemme teologeja**....*

*Jos tätä pyhää (papin) virkaa hoidetaan raamatullisessa totuudessa ja rakkaudessa oikealla vihalla ja kristillisellä pelolla harhaanjoutumisesta, silloin seurakunnistamme tulee todellisesti **pyhä papisto!** Silloin seurakuntalaiset myös alkavat tehdä sitä, mikä on lähes tuntematonta tänä päivänä eli arvostella oppia. He alkavat arvostella, opettavatko teologit Kristuksen vai vieraan äänellä. He uskaltavat myös astua esiin opastajiaan ja eksyttäjiään vastaan.*